

Verktyg för Upptäckardagar – en guide

**Sveriges
Konsumenter**

Ingen blåser mig!

Under 2012 - 2014 har Sveriges Konsumenter med stöd av Allmänna arvsfonden genomfört projektet *Ingen blåser mig!* Vi ville bland annat ta fram bra och roliga metoder att engagera och lära unga om konsumentfrågor. Det viktigaste experimentet är våra Upptäckardagar, en utbildning för ungdomar i gymnasieåldern.

Denna guide riktar sig till dig som vill arrangera en Upptäckardag. Den innehåller vår pedagogiska idé och en praktisk beskrivning av hur en Upptäckardag kan genomföras. Vi tror att du är en konsumentvägledare, budget- och skuldrådgivare, lärare eller ungdomsledare. Vi hoppas att guiden kan inspirera dig att själv arrangera en Upptäckardag och att det blir ett återkommande evenemang för ungdomar i er kommun.

Fokus på Upptäckardagarna är framförallt: konsumenträtt, konsumentaktivism, privatekonomi och hållbarhetsfrågor. Vi har lagt stort fokus på att deltagarna själva ska få upp ögonen för hur de kan förändra villkoren i sin stad, i sin vardag. Vi har också velat möjliggöra möten och samtal med lokala politiker på orten. Deltagarna, varav många aldrig träffat en politiker tidigare, ska få möjlighet att göra det och att politiker, framförallt inom konsumentområdet, ska få möjlighet till dialog med ungdomar.

Vi hoppas att denna guide kan hjälpa dig som vill anordna en Upptäckardag i din stad!

Lycka till!

Emma Wieslander, Sveriges Konsumenter
Stockholm 2014

Denna skrift är framtagen med stöd från Allmänna arvsfonden.

**Sveriges
Konsumenter**

© Sveriges Konsumenter 2014
Form och layout: Stefan Söber, www.steso.se

Innehåll

Upptäckardagar

Vad är en Upptäckardag?	4
Till vem vänder sig Upptäckardagen?	4
Vad är den pedagogiska tanken?	4
Interaktivt, praktiskt och upplevelsebaserat, vad menas med det?	4
Grundkurs och vidareutbildning	4
Hur arrangerar jag en Upptäckardag?	4

Förutsättningar

Min roll	4
Upplägg och innehåll	4
Deltagare	5
Antal deltagare	5

Vad bör passen handla om?

Konsumentvägledarens pass	5
Budget- och skuldrådgivarens pass	5
Workshop	5
Minimässan Torget	5
Medverkare	6
Tips på medverkare att bjuda in till Upptäckardagen	6
Vidareutbildning	6
Att göra	6
Praktiska verktyg	6

Förberedelser – inbjudan

Inbjudan	6
Bokningsordning	6
Att bjuda in deltagare	6
Att boka lokal	6
Att bjuda in medverkare	7
Att bjuda in politiker – varför ska jag det?	7
Att göra	7
Praktiska verktyg	7

Föreberedelser – material, utrustning, marknadsföring och fika

Schema	7
Schema till medverkare	7
Informationsbrev till bokade medverkare inför dagen	7
Utvärdering	7
Marknadsföring	7
Det här med fika	7
Lokalerna och den tekniska utrustningen	7
Att göra	8
Praktiska verktyg	8

Upptäckardagen – Nu händer det!

Förbereda lokalerna	8
Samling medverkare	8
Introduktion och fika	8
Lunch	8
Dokumentation	8
Avslut och utvärdering	8
Våra goda tips – sammanfattade	8

Vidareutbildning

Vad är en vidareutbildning?	9
Vad är syftet?	9
Intyg	9
Upplägg	9
Lokal	9
Aktiviteter	9
Workshop	9
Gör något på riktigt	9
Exempel på olika former av påverkan	9
Politikersamtal	10
Handuppräkningsfrågor	10
Avslut	10
Länkkärlek	10
Exempel från tidigare utbildningar	10
Att göra	10
Praktiska verktyg	10

Fler goda tips – sammanfattade

Några goda tips inför vidareutbildningen	11
--	----

Det är inte slut riktigt än

Utvärdera	11
Dela med dig av resultaten	11

Praktiska verktyg

Bilaga 1, Lathund "att göra"	12
Bilaga 2, checklista bokningar	13
Bilaga 3, Inbjudan deltagare	13
Bilaga 4, inbjudan konsumentvägledare	14
Bilaga 5, inbjudan budget- och skuldrådgivare	15
Bilaga 6, inbjudan medverkare Torget	16
Bilaga 7, inbjudan skola	17
Bilaga 8, Schema A3	18
Bilaga 9, Schema A4 till föreläsare	19
Bilaga 10, informationsbrev till bokade medverkare	20
Bilaga 11, Utvärdering grundutbildning	21
Bilaga 12, utvärdering vidareutbildning	24
Bilaga 13, Intyg vidareutbildning	26
Bilaga 14, Packlista	28

Upptäckardagar

Vad är en Upptäckardag?

Upptäckardagar är en metod för att på ett interaktivt och förebyggande sätt engagera och prata om konsumenträtt, konsumentmakt och hållbarhetsfrågor med unga i åldern 16-25 år. Metoden är utvecklad av Sveriges Konsumenter genom ungdomsprojektet Ingen blåser mig!

Till vem vänder sig Upptäckardagen?

Upptäckardagarna vänder sig främst till unga i åldern 16 till 25 år. Dagen kan därför genomföras i såväl skolor som i satsningar för arbetslösa ungdomar, eller ännu hellre, i blandade grupper med unga från olika håll.

Vad är den pedagogiska tanken?

Utbildningen heter Upptäckardag eftersom ett av de yttersta målen är att det ska vara interaktivt, praktiskt och upplevelsebaserat. Den pedagogiska tanken är helt enkelt att unga tar till sig mer information om de får testa och uppleva saker som de kan relatera till snarare än att luta sig mot korttidsinlärning för att sedan riskera att lika snabbt glömma kunskapen igen.

Interaktivt, praktiskt och upplevelsebaserat, vad menas med det?

Fokus under utbildningen ska ligga på ”learning by doing”, alltså lärande genom upplevelse. För att åstadkomma detta är det bra att jobba med olika interaktiva moment och övningar, så som linjeövningar och fyra hörn. Det krävs inte så mycket för att en frågeställning ska kunna hanteras på ett deltagande sätt. Är man ovan vid att arbeta på detta sätt finns det en användbar samling med beskrivningar och exempel på interaktiva övningar att ladda hem via Sveriges Konsumenters hemsida.

Grundkurs och vidareutbildning

Grundkursen, Upptäckardagen, kan byggas på med en vidareutbildning samma kväll, följande dag eller som ett uppföljningstillfälle senare. Vidareutbildningen ger de som är intresserade chansen att själva testa på att utöva sin makt som konsument. Vi brukar ge ett intyg till de som deltagit i båda utbildningarna.

Hur arrangerar jag en Upptäckardag?

Jo, det är det som den här guiden skall hjälpa dig med! Det är inte så svårt. Du har säkert redan nu en tanke om en lokal som skulle kunna passa, har lite kontakter med folk i din kommun som vet saker om hållbarhet, privatekonomi eller vet allt om hur unga kan starta egna projekt. I följande kapitel får du våra bästa tips, idéer och inte minst ”komihåg-listor”. Allt för att du ska kunna planera och genomföra en så lyckad Upptäckardag som möjligt.

Förutsättningar

Precis som med allt annat arbete är det viktigt att planera arbetet och skapa en struktur för själva dagen. För att kunna göra det gäller det att ha koll på förutsättningarna. Därför är det bra att börja med att inventera vilka resurser som finns inom den egna verksamheten och vilka externa kontakter du behöver ta. Detta avsnitt handlar därför om hur

Upptäckardagen är strukturerad och vad som är bra att tänka på vid planering av deltagare och medverkare.

Dina första arbetsuppgifter blir att bestämma vilka aktiviteter du vill att din Upptäckardag ska innehålla, om du även ska anordna en vidareutbildning för att jobba mer med praktiska verktyg för påverkan, samt leta reda på kontaktuppgifter till deltagare och medverkare.

- Min roll
- Upplägg och innehåll
- Deltagare
- Vad bör passen handla om?
- Medverkare
- Att göra
- Praktiska verktyg

Min roll

Din roll under dagen beror på vem du är. Du kan ju till exempel vara en lärare som vill arrangera en Upptäckardag på din skola. Du kan också vara en konsumentrådgivare som vill bjuda in grupper till din verksamhet. Eller kanske är du en eldsjäl som brinner för att unga ska veta sina rättigheter och vill arrangera temadagarna på en fritidsgård eller liknande. Oavsett vem du är och vad du gör annars så är du i det här sammanhanget arrangör av en Upptäckardag. Det som skiljer sig åt, beroende på vem du är, blir vilka andra du måste ta kontakt med och få med på din Upptäckardag. Bra att tänka på är att om du själv skall föreläsa under dagen kan du behöva ta hjälp av någon annan för att hålla i det praktiska under själva dagen då det kan vara svårt att hinna med båda rollerna själv.

Upplägg och innehåll

Det grundläggande upplägget för Upptäckardagen är att deltagarna delas in i fyra grupper som får ta del av fyra olika pass under dagen. Passen arrangeras enligt ett roterande schema så att varje pass hålls sammanlagt fyra gånger. Det här upplägget kan givetvis justeras beroende på antalet deltagare och valet av aktiviteter. Vi brukar rekommendera att de första tre aktiviteterna handlar om respektive konsumenträtt, privatekonomi, och en minimässa (vi kallar den Torget). Det fjärde passet kan anpassas efter ett tema som väljs för dagen eller någon specifik fråga som du tycker är viktigt att lyfta. Några förslag på vad passet kan handla om är konsumentmakt och konsumentaktivism, hållbar konsumtion, miljömärkningar och ekologisk mat eller vad kommunpolitikerna gör för att öka ungas konsumentmakt.

Grundupplägg medverkare:

- Pass 1: Konsumentvägledare
- Pass 2: Budget- och skuldrådgivare
- Pass 3: Minimässan Torget med 3-4 utställare
- Pass 4: Valfritt ämne

Deltagare

Först och främst måste du ha deltagare till din Upptäckardag. Är du lärare har du kanske redan det ordnat men jobbar du inom någon annan verksamhet måste du kanske hitta ungdomar att bjuda in. Börja med att leta reda på kontaktuppgifter till rektorer och samordnare av olika satsningar för unga exempelvis genom Arbetsförmedlingen. Beroende på hur stora verksamheterna/skolorna är kan det bli aktuellt att bjuda in flera skolor eller grupper till dagen. Det är en extra bonus om du kan komma i kontakt med en lärare/ledare som kan förbereda sina elever innan och som kan jobba vidare med frågorna efter utbildningen. Många samhällskunskapslärare på gymnasiet blir jätteglada för förslag.

Antal deltagare

Enligt vår erfarenhet bör antalet deltagare inte vara fler än 100 för att det ska gå att dela upp deltagarna i fyra mindre grupper. Det optimala deltagarantalet för att det ska gå att aktivera och få alla att känna sig delaktiga är 60-100 deltagare per dag. Har du fler elever som ska gå rekommenderar vi att dela upp dem och göra flera Upptäckardagar. Har du 60-100 deltagare delas dessa upp i fyra mindre grupper om 15-25 personer. Vi vill att deltagarna ska våga och få utrymme att prata, vilket kan vara jobbigt i mindre grupper än 15 och svårt i större grupper än 25. Det går självklart att göra utbildningen även i mindre grupper än 60 deltagare om man anpassar programmet, men då rekommenderar vi att deltagarna delas in i grupper så att det fortfarande blir 15-25 deltagare per mindre grupp och anpassar det roterande schemat efter antalet grupper.

Så här kan ett förslag på en dag med fyra olika pass och ett deltagarantal på 60-100 deltagare se ut:

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4
09.00-09.20		Introduktion och fika		
09.30-10.30	KVL	BOS	Workshop	Torget
10.40-11.40	BOS	Workshop	Torget	KVL
11.40-12.40	Lunch			
12.40-13.40	Workshop	Torget	KVL	BOS
13.50-14.50	Torget	KVL	BOS	Workshop
14.55-15.15	Avslut och utvärdering			

KVL: Konsumentvägledare

BOS: Budget- och skuldrådgivare

Vad bör passen handla om?

Konsumentvägledarens pass

Konsumentvägledarens pass handlar om konsumenträttigheter. Passet bör vara på en praktisk nivå som deltagaren kan relatera till. Utgå gärna från deltagarnas reella erfarenheter och kunskaper om konsumentköplagen och konsumentens rättigheter i samhället. Bra är också om deltagarna går därifrån med kunskap om hur konsumentvägledningen i deras stad fungerar, kontaktuppgifter samt telefontider. De flesta ungdomar vi träffat har faktiskt inte koll på sina mest grundläggande rättigheter.

Budget- och skuldrådgivarens pass

Budget- och skuldrådgivarens pass bör fokusera på privat ekonomi, vad unga ska tänka på när det gäller att planera en budget och hur de kan undvika att hamna i skuld. Hur förändras ansvaret natten till 18-årsdagen? Även här är det bra att utgå från deltagarnas frågor, funderingar och egna erfarenheter. Det ska även finnas information om hur budget- och skuldrådgivningen fungerar och hur man får kontakt med kommunens budget- och skuldrådgivare.

Workshop

Vi från Sveriges Konsumenter har under våra Upptäckardagar hållit i ett pass om konsumentmakt. Passet inleds med en brainstorm om vad som engagerar eller irriterar deltagarna i deras vardag eller på deras ort. Vi brukar säga att det gärna får vara konsumentfrågor, men att det inte är ett krav. Många frågor är konsumentfrågor även om de flesta inte tänker på dem så. Tanken är att skapa ett engagemang kring dessa frågor och sedan spinna vidare på hur detta skulle kunna förändras. Är ni intresserade av att hålla ett pass om konsumentmakt, hör av er till oss så kan vi komma med tips och material till workshopen. Detta pass kan annars bytas ut mot att en lokal organisation håller en workshop kring sina frågor. Man kan också bjuda in någon från den lokala tidningen som kan ge deltagarna tips på hur de kan få sin röst hörd, genom t ex en debattartikel, en insändare eller via sociala medier.

Minimässan Torget

Det fjärde passet är en minimässa, Torget. Liksom de andra passen är Torget tänkt som en interaktiv mötesplats. Där kan deltagarna träffa lokala organisationer som kan ge praktiska tips och stöd kring vad deltagarna kan göra i sin egen stad. Exempelvis tips på hur en startar en egen studiecirkel, hur en kan återbruka eller bli eko-recensent på orten. Deltagarna

ska få konkreta tips efter att ha deltagit i Upptäckardagen och redan under dagen ha fått hjälp med sina idéer. Därför ligger fokus på Torget på just interaktivitet och görande. Det är en stor fördel att föreningar och organisationer som deltar är lokala, så deltagarna kan välja att engagera sig i dem på plats, eller lätt kontakta dem efter Upptäckardagen. Det är lagom med tre till fyra stationer på Torget, beroende på hur långa passen är. Det

är lagom att varje grupp deltagare får 15-20 min på varje station, så är passen en timme långa är tre till fyra stationer lagom. Ta gärna kontakt med exempelvis studieförbunden, organisationer som jobbar med hållbar utveckling, återbruk och re-design eller initiativ som jobbar med projektbidrag till unga för att uppmuntra deras egna idéer. Här är några tips på aktiviteter till Torget:

- Rädda en t-shirt! Gör om en t-shirt till något nytt.
- Vad kan man skapa av skräp? Pyssel och diskussion om hållbar konsumtion
- Vad störd du dig på i din stad?
- Vem ser dig på nätet? Vilken reklam visas på min Facebook-sida och varför?
- Tips på vad du kan göra om du vill förändra något, och ha kul

- Jämför recept mot innehållsförteckning i butiken
- Hur startar jag en förening?

Medverkare

Använd så klart i första hand kontakter som du redan har. Fråga i ditt nätverk om någon har tips på föreläsare eller utställare på det tema du valt. Behöver du inspiration kan du genom att googla på de ämnen du är intresserad av och din stad, eller kommun, hitta organisationer och personer som föreläser eller håller workshops. Ta gärna fram några olika alternativ på personer eller organisationer som dels kan hålla tema-workshopen, dels kan medverka på Torget om det visar sig att någon du bjudit in inte har möjlighet att delta.

Tips på medverkare att bjuda in till Upptäckardagen

Här kommer en lista på bra personer att ta kontakt med och engagera:

- En eller flera skolor beroende på antalet elever
- Arbetsförmedlingen/kommunala satsningar för arbetslösa
- Konsumentvägledare
- Budget- och skuldrådgivare
- Klimat- och energirådgivare

Organisationer och föreningar som jobbar med:

- Fairtrade
- Re-design eller återbruk
- Ekologiskt och hållbarhet
- Integritet på internet
- Att engagera unga människor
- Att ge unga bidrag för eget engagemang och egna arrangemang
- Lokalpolitiker med ansvar för, eller stort intresse av, konsumentfrågor i kommunen.

Vidareutbildning

Att anordna en vidareutbildning antingen i anslutning till Upptäckardagen eller vid ett senare tillfälle är ett bra sätt att följa upp de frågeställningar som väcks under dagen. Tanken med vidareutbildningen är att deltagarna ska få fler praktiska verktyg för att kunna påverka konkret. I Strömsund bestämde deltagarna sig för att starta ett ungdomsråd, i Sollefteå sammanfattade deltagarna sina frågor i tre skrivelser som skickades till två nämnder och en organisation, en flashmob har planerats och genomförts och många undersökningar har gjorts. Läs mer om vidareutbildningen på sidan 9.

Att göra

1. Bestäm vilka deltagare du vill anordna dagen för
2. Ska du ha ett särskilt tema för dagen, bestäm det nu!
3. Bestäm vilka aktiviteter du vill att din Upptäckardag ska innehålla (utifrån ditt tema)
4. Leta reda på kontaktuppgifter, utgå från ditt nätverk!
5. Bestäm om du också vill anordna en vidareutbildning och om det ska vara i anslutning till Upptäckardagen eller vid ett senare tillfälle

Praktiska verktyg

Har du identifierat alla medverkare till din Upptäckardag? Använd vår hjälpredda ”Checklista bokningar” i avsnittet praktiska verktyg för att hålla reda på vilka kontakter du

redan har och vilka du behöver ta. Allt eftersom du inventerar befintliga och nya kontakter för du in kontaktuppgifterna till personer och verksamheter i mallen så att du har alla kontaktuppgifter redo när det är dags för nästa steg, skicka ut inbjudningar till att medverka. Vi har även tagit fram en lathund ”Att göra” för aktiviteterna månad för månad.

Förberedelser – inbjudan

Inbjudan

När du nu har bestämt dig för vilka deltagare du vill bjuda in och vilka aktiviteter som du vill att din Upptäckardag ska innehålla är det dags att börja bjuda in till dagen. Tänk på att ha ordentlig framförhållning. För att skolorna skall kunna planera in dagen i sitt schema är det ofta bra att ta första kontakten redan terminen innan det är tänkt att genomföra dagen.

- Bokningsordning
- Att bjuda in deltagare
- Att boka lokal
- Att bjuda in medverkare
- Att bjuda in politiker – varför ska jag det?
- Att göra
- Praktiskt verktyg

Bokningsordning

Bokningsordningen är så klart valfri och beroende på vem du är men här är den ordning som vi på Sveriges Konsumenter ofta utgått från:

1. Deltagare (skola)
2. Lokal
3. Föreläsare och utställare

Att bjuda in deltagare

Ta fram din checklista med kontaktuppgifter till lärare, rektorer och samordnare av grupper för arbetslösa ungdomar. Du kan börja med att mejla en beskrivning av Upptäckardagarna till dem, så att de får möjlighet att ta till sig vad syftet med dagen är och hur upplägget ser ut. Utgå gärna från den mall för ”Inbjudan till Upptäckardag - skolor” som finns i avsnittet praktiska verktyg. Sedan kan det vara bra att ringa några dagar senare för att följa upp att de fått informationen. När verksamheten är bokad via verksamhetsledaren kan du sammanställa en inbjudan till själva deltagarna som verksamhetsledaren kan dela ut. En mall finns i avsnittet praktiska verktyg, ”Inbjudan till Upptäckardag - deltagare”

Att boka lokal

Det som behövs i lokalväg för en Upptäckardag är:

- En större lokal för samling och avslut i helgrupp
- Två eller tre klassrum/samlingslokaler som passar för 15-25 deltagare beroende på hur många aktiviteter du valt till din dag
- En öppen yta där minimässan Torget kan vara

Om du inte har passande lokaler i din verksamhet, kolla med skolan/arbetsförmedlingen som du bjuder in om ni kan vara i deras lokaler. Om inte kanske det går att låna eller hyra lokaler billigt genom kommunen på till exempel en fritids-

gård, eller så går det kanske att samarbeta med folkets hus eller liknande verksamhet.

Att bjuda in medverkare

Utgå från din checklista med kontaktuppgifter till de personer och organisationer som du gärna vill ska vara med och skapa innehållet i Upptäckardagen. Börja med att mejla en beskrivning av Upptäckardagarna till dem, så de får möjlighet att ta till sig vad Upptäckardagarna är, utgå gärna från de mallar för ”inbjudan till Upptäckardag – konsumentvägledare; inbjudan till Upptäckardag – budget- och skuldrådgivare; inbjudan till Upptäckardag – medverkare Torget” som finns i avsnittet praktiska verktyg. Sedan kan det vara bra att ringa några dagar senare för att följa upp att de fått informationen och diskutera vidare hur deras deltagande skulle kunna se ut.

Att bjuda in politiker – varför ska jag det?

Jo, dels är det ett bra sätt för politikerna att få upp ögonen för konsumentfrågorna, som de inte alltid har så bra koll på. Dels är det en chans för ungdomar och politiker att mötas och diskutera vad som är viktigt för unga i kommunen. Ett bra tillfälle att bjuda in politiker till är vidareutbildningen om du väljer att anordna en. Dels är vidareutbildningen mer avslappnad i sin form, dels kan deltagarna få tid att förbereda frågor för att skapa ett djupare samtal mellan politikerna och deltagarna.

Att göra

1. Skicka ut inbjudan till verksamhetsledare på skolor/ ungdomsverksamheter
2. Boka lokal
3. Skicka ut inbjudan till de medverkare som du vill ha med ex: konsumentvägledare, budget- och skuldrådgivare, ”temaföreläsare”
4. Skicka ut inbjudan till medverkarna på Torget
5. Bjud in politiker till Upptäckardagen eller vidareutbildningen
6. Uppdatera din checklista för bokningar allt eftersom du tar kontakt med olika medverkare

Praktiska verktyg

- Checklista bokningar
- Inbjudan till Upptäckardag – skola
- Inbjudan till Upptäckardag – konsumentvägledare
- Inbjudan till Upptäckardag – budget- och skuldrådgivare
- Inbjudan till Upptäckardag – medverkare Torget
- Inbjudan till Upptäckardag – deltagare

Föreberedelser – material, utrustning, marknadsföring och fika

- Schema
- Schema till medverkare
- Informationsbrev till bokade medverkare inför dagen
- Utvärdering
- Marknadsföring
- Det här med fika?
- Lokalerna och den tekniska utrustningen

- Att göra
- Praktiska verktyg

Schema

För att hålla koll på tiderna under dagen är det bra att göra ett schema över dagens tider som kan skrivas ut i A3-format och sättas upp i de olika rum som används under dagen. Utgå gärna från mallen ”schema A3” som finns i avsnittet praktiska verktyg.

Schema till medverkare

För att alla som skall föreläsa, hålla workshop eller ställa ut på minimässan ska ha koll på tider och var grupperna ska vara så kan du dela ut lathundar med dagens tider, namnet på rummet de är i och namnet på rummet som gruppen ska gå vidare till vid passets slut. Eftersom dagen bygger på ett roterande schema så skickar varje föreläsare alltid sina grupper vidare till samma efterföljande pass. Mall för schema till föreläsare finns i avsnittet praktiska verktyg under rubriken ”schema A4 till föreläsare”.

Informationsbrev till bokade medverkare inför dagen

Cirka två veckor innan det är dags för Upptäckardagen är det bra att sammanfatta dagens tider, aktiviteter, praktiska genomförande och kontaktuppgifter i ett brev som skickas ut till alla medverkare. Se mallen ”Informationsbrev till bokade medverkare” i avsnittet praktiska verktyg.

Utvärdering

Att be deltagarna utvärdera sina upplevelser genom att fylla i en utvärdering är ett bra sätt att få återkoppling på hur Upptäckardagen fungerar. Dela ut utvärderingarna under introduktionen på morgonen och låt deltagarna bära med sig utvärderingen under dagen, så att den kan fyllas i direkt efter varje pass. Be dina föreläsare att påminna deltagarna i slutet på sina pass att fylla i utvärderingen. Samla in utvärderingarna igen under det gemensamma avslutande passet. I avsnittet praktiska verktyg finns en mall för hur en utvärdering kan utformas, ”utvärdering grundutbildning”.

Marknadsföring

Ta tillfället i akt och uppmärksamma konsumentfrågorna i din kommun! Bjud in lokaltidningen, radio och tv. Berätta lite om vad som kommer hända under dagen. Har du intresserade politiker, berätta det, media är oftare än många tror intresserade. Dessutom är det ofta en kick för de unga att deras aktiviteter uppmärksammas.

Det här med fika

Att inleda morgonen med fralla och kaffe/te är ett trevligt sätt att starta dagen och signalera att det inte är en helt vanlig skoldag eller annan obligatorisk verksamhet. Frukost hjälper också till att hålla fokus och koncentration uppe. Finns det möjlighet, bjud på en lättare frukost på förmiddagen och en frukt på eftermiddagen. Är Upptäckardagen på en skola kan du kanske beställa fikan i skolans kafé.

Lokalerna och den tekniska utrustningen

Se till att i förväg ha kollat vilken utrustning som finns i lokalerna och meddela det till medverkarna så att de kan planera sina pass. Saker som är bra att kolla är om det finns projektor, dator, whiteboard inklusive pennor. Värt att undersöka är också hur tillgången till internet ser ut. I vissa

verksamheter krävs det ett speciellt lösenord eller inlogg som behöver beställas via lokalansvarig i förväg.

Att göra

1. Planera tiderna och göra ett schema för dagen
2. Planera vilken ordning grupperna ska rotera
3. Gör lathunden till föreläsarna
4. Meddela medverkarna vilken utrustning som finns i lokalerna
5. Kontakta media
6. Förbered utvärderingar
7. Gör en packlista
8. Beställ fika
9. Eventuellt beställa/boka bord till lunch för de som medverkar

Praktiska verktyg

- Schema A3
- Schema A4 till föreläsare (lathund)
- Informationsbrev till bokade medverkare
- Utvärdering grundutbildning

Upptäckardagen – Nu händer det!

Nu är vi framme vid själva genomförandet. Alla listor är ikryssade och snart är alla deltagare och medverkare på plats. Det finns några saker att hålla lite extra koll på under själva dagen.

- Förbereda lokalerna
- Samling medverkare
- Introduktion och fika
- Lunch
- Dokumentation
- Avslut och utvärdering

Förbereda lokalerna

Se till så att du kan få tillgång till lokalerna i god tid innan programmet startar. Gärna en timme innan så att du och medverkarna hinner ställa i ordning era rum och installera er utrustning. Ett bra tips är att du som ansvarig för dagen har hunnit sätta upp alla scheman och förberett dina saker innan medverkarna kommer så att du sedan kan ägna tiden åt att hjälpa dem att komma i ordning.

Samling medverkare

För att alla som skall föreläsa, hålla workshop eller ställa ut på Torget ska ha koll på dagens upplägg, tider och aktiviteter är det bra att anordna en samling med alla medverkare då du går igenom strukturen och förutsättningarna. Dela också ut de ”lathundar” (*schema A4 till föreläsare*), som du förberett så att föreläsarna enkelt kan skicka vidare den grupp som är hos dem till nästa pass enligt schemat.

Introduktion och fika

Vanligtvis inleds dagen för deltagarna med en gemensam introduktion och fika. Introduktionen har fem funktioner:

1. Informera om dagen och upplägget
2. Presentera alla medverkare.
3. Dela ut utvärderingar

4. Dela in helgruppen i mindre grupper (om inte något annat har bestämts så delas deltagarna under introduktionen in i det antal grupper som dagens upplägg kräver). Enklaste sättet är att räkna 1 2 3 4 i ordningen som de sitter)
5. Informera varje grupp om vilket rum/sal deras första pass sker i.

Uppdelningen av vilken grupp (1, 2, 3, 4) som börjar med vilket pass har bestämts i förväg och föreläsarna har informerats om vilket pass de alltid skickar sina deltagare vidare till (enligt det roterande schemat/lathunden).

Lunch

Om ni ska äta lunch på skolan är det bra att ha meddelat det i förväg!

Dokumentation

Det är roligt att ha bilder från dagen att använda i efterhand, men det kan vara svårt att hinna med att fotografera själv. Är ni två som anordnar dagen kan ni säkert hjälpas åt men planera gärna i förväg vem som ansvarar. Det är lätt hänt att det glöms bort när dagen väl sker.

Obs: glöm inte bort att fråga deltagarna om det är ok att ta bilder, särskilt om du tänkt publicera dem. Är aktiviteten en skolaktivitet med minderåriga har dessutom skolan ofta en fotopolicy där de också har bett om vårdnadshavarens tillstånd.

Avslut och utvärdering

Sist på dagen samlas alla deltagare i helgrupp för en gemensam avslutning. Samla in utvärderingarna som deltagarna har fått fylla i löpande under dagen. Ha gärna några extra till hands då de har en förmåga att försvinna! Om ni har planerat att hålla en vidareutbildning samma eftermiddag, informera då återigen om tiderna och platsen.

Våra goda tips – sammanfattade

Några handfasta tips för Upptäckardagen:

- Att både hålla i ett pass och vara ansvarig kan vara lite mycket att hålla reda på. Det är därför bra att ha en person som är ansvarig för det praktiska och som bara sköter det, exempelvis kontakten med alla medverkare under dagen, skyltning, fika, och koll på tiderna
- Bestäm i förväg ordningen på föreläsningarna och hur deltagarna skall rotera mellan passen
- Skriv ut och sätt upp scheman i A3-format i varje föreläsningssal och på Torget
- Det kan vara bra att sätta upp skyltar till de olika rummen, så att alla hittar rätt
- Försök lägga alla föreläsningar på en praktisk nivå som knyter an till deltagarnas vardag
- Dela ut scheman/lathund till alla föreläsare och utställare med information om vilken lokal de ska skicka deltagarna till när deras pass är över
- Involvera deltagarna genom att göra interaktiva övningar där deltagarna får testa själva, lösa problem eller ta ställning till frågor genom fysiska övningar
- Försök få alla pass lika långa, det kan bli stökigt om någon grupp slutar tidigare än de andra

- Gör en kontaktlista på de föreläsare och utställare som skall delta så att du har telefonnummer nära tillhands om det behövs. Mejla även ut kontaktlistan i förväg till alla medverkare så att de kan nå dig och eller varandra om något oförutsett skulle hända (informationsbrevet).
- Vi brukar servera kaffe/te och en macka på morgonen och frukt på eftermiddagen för att hålla energinivån uppe. Ett tips är att undersök om ni kan beställa fika från skolans kafé eller matsal.
- Se till att det finns kaffe/te till föreläsare och utställare
- Undersöka vilka lunchmöjligheter som finns. Boka om det behövs. Är det möjligt så brukar det vara tacksamt om man kan bjuda medverkarna på lunch.

Vidareutbildning

Vidareutbildningen är oftast frivillig och till för de deltagare som är intresserade av att lära sig mer om påverkan och konsumentaktivism. Vidareutbildningen kan också anordnas som en obligatorisk uppföljande aktivitet, du kan själv påverka innehåll och form men här nedan beskrivs den struktur som vi på Sveriges Konsumenter utgått från.

- Vad är en vidareutbildning?
- Vad är syftet?
- Intyg
- Upplägg
- Lokal
- Aktiviteter
- Länkkärlek
- Exempel från tidigare utbildningar

Vad är en vidareutbildning?

Vidareutbildning är en fördjupning i konsumentmakt och påverkan. Deltagarna jobbar med frågor och problem som intresserar och berör dem i deras kommun. De funderar själva ut och genomför en aktivitet för att påverka inom det ämne de valt. Avsluta med ett möte med lokala politiker för att ungdomarna skall få berätta för beslutsfattarna vad som är viktigt för dem och hur de skulle vilja förändra det. Din roll som ledare blir mer av en handledarroll, som går ut på att hjälpa deltagarna att komma på vad de vill jobba med och finnas med som stöd och bollplank.

Vad är syftet?

Syftet med vidareutbildningen är att fånga upp intresset hos de deltagare från grundutbildningen som vill lära sig mer och ge dem praktiska verktyg och erfarenhet av påverkansarbete. Vidareutbildningen bygger på tankar som väcktes under grundutbildningen. Om det exempelvis under grundutbildningen kom fram att deltagarna inte tycker att lokaltrafiken i staden fungerar, eller att miljöpåverkan från nyproduktion av kläder är orimlig, så blir nästa steg i vidareutbildningen att ta reda på vad deltagarna kan göra åt problemen.

Intyg

För många av de deltagare som vi har mött under våra utbildningar är det intyg som vi gett alla som avslutat vidareutbildning väldigt viktigt. Har du för avsikt att ge deltagarna intyg, berätta då det redan i inbjudan. Eftersom det är så värdefullt för många är det viktigt att berätta det tidigt. En mall för hur intygen kan utformas finns i avsnittet praktiska verktyg.

Upplägg

Vidareutbildningen utgörs av fyra olika moment.

1. En workshop
2. Eget arbete
3. Politikersamtal
4. Avslut och utvärdering

Lokal

Vidareutbildningen ska vara mindre formell än grundutbildningen. Använd därför gärna ett rum med ett stort bord eller ett rum där ni kan ställa ihop borden till ett större.

Aktiviteter

Inled vidareutbildningen med att ni gör en presentationsrunda, som du själv också ingår i. Be alla säga sitt namn och berätta något som de speciellt minns från grundkursen. Starta därefter workshopen för att hjälpa deltagarna komma på vad de vill arbeta med.

Workshop

Låt deltagarna skriva ned på varsin post-it/lapp något som de på sin ort stör sig på, gärna en konsumentfråga, men begränsa inte deltagarna till det. Kommer de inte på en konsumentfråga får de så klart skriva något annat de stör sig på. Samla in lapparna en och en, läs högt vad det står på lappen och be deltagaren berätta lite om hur det som står på lappen påverkar personen. Sätt upp alla lappar på tavlan, eller en vägg, och låt alla deltagarna titta igenom dem. Be dem välja en lapp som de håller med om, det kan vara någon annans eller den egna. Gå en runda runt bordet och låt varje deltagare berätta vad det står på deras lapp och varför de valt den. Diskutera kring ämnena och vad ni skulle kunna göra för att påverka dem inom den tidsram som fortsättningskursen ger. Tanken är att deltagarna under de fyra timmar som kursen är skall hinna göra något konkret för att påverka.

Gör något på riktigt

Efter att deltagarna bestämt vad de vill jobba med och hur de ska påverka inom ämnet får de ca 2 timmar på sig att jobba med sina uppgifter. Mest effektivt kan en kombination av aktiviteter vara. Exempelvis att göra en konsumentundersökning och sedan skriva en debattartikel eller insändare till lokaltidningen. Försök begränsa uppgiften så att deltagarna hinner avsluta sina aktiviteter.

Exempel på olika former av påverkan:

- Konsumentundersökning
  - » Jämföra – gå ut i butiker, jämför sortiment och priser på eko-varor vs. ”vanliga”, kolla Fairtrade-sortiment, jämför recept med innehållsförteckningar i butiker
  - » Intervjua – gör en liten konsumentundersökning. Vad tycker folk om Fairtrade, lokaltrafiken, utbudet i butiker, hållbarhetsarbetet i kommunen, vet folk på stan hur lång reklamationsrätt de har, eller någon annan viktig och intressant fråga?
- Aktivism
  - » Carrotmob – uppmuntra något bra! Planera till exempel ett tillfälle då man gemensamt fikar på stans eko kafé.
  - » Flashmob - uppmärksamma fel på ett spektakulärt sätt!

- Använda media – gärna i kombination med en konsumentundersökning eller aktivism
  - » Debattartikel – skriv en debattartikel till lokal-tidningen
  - » Insändare – skriv en insändare till lokaltidningen
  - » Blogga – antingen använder du din egen blogg, eller kontaktar du en organisation som jobbar med frågor som du brinner för och hör om de behöver någon som bloggar åt dem. Vi har i projektet *Ingen blåser mig!* Haft en ambassadörs-blogg där ungdomar som vi mött eller som hittat till oss på annat sätt har kunnat skriva om frågor som berör dem.
- Påverka politiker – även om ni inte får besök av politiker på utbildningen kan deltagarna sammanfatta sina frågor och idéer i ett mejl och skicka till berörda politiker i kommunen eller länet. Kontaktinformation finns på internet.

Politikersamtal

Avsluta gärna vidareutbildningen med att prata med inbjudna politiker om de frågor som deltagarna arbetat med. Många ungdomar har aldrig träffat en politiker och har ingen, eller endast lite, koll på vad en lokalpolitiker gör. Detta är ett sätt att ge unga en ingång till politiken och visa att politiker är vanliga människor, som bara är ett samtal eller ett mejl bort. Att föredra är också att ha minst två politiker som medverkar, gärna med olika politisk färg, så att deltagarna får olika perspektiv i frågor som tas upp.

Syftet med mötet är dels att deltagarna informellt och avslappnat ska få prata med politiker om ungdomsfrågor, konsumentfrågor och hur de kan påverka frågor i sin kommun. Dels att politikerna ska få lära sig mer om konsumentmakt och om ungdomarnas villkor. I och med grundkursen brukar det faktiskt vara så att ungdomarna har bättre koll på konsumenträttigheterna än politikerna.

En viktig isbrytare kan vara att ungdomarna får utbilda politikerna om vad de lärt sig och kommit fram till under vidareutbildningen. Diskutera frågorna som deltagarna arbetat med och be politikerna komma med idéer kring hur frågorna skulle kunna lösas.

Håll samtalet lättsamt och hjälp till att fördela ordet och hålla tiden så att det inte drar i väg för mycket. Som avslut kan ni använda den här övningen om det passar:

Handuppräkningsfrågor

Övningen går tills så att du ställer frågorna. De som håller med påståendet sträcker upp handen helt, de som är neutral eller mittemellan håller handen vertikalt framför bröstet och de som inte alls håller med lägger handen på bordet. Förslag på påståenden/frågor:

- Jag känner mig hoppfull inför framtiden (Diskussion)
- Jag kommer bo på (orten) om fem år (Diskussion)
- Jag tror att företag kan förändras genom att vi konsument använder vår konsumentmakt

(Diskussion: varför/varför inte, finns det sätt som är bättre än andra?)

- Jag kommer att använda min konsumentmakt mer efter utbildningen än vad jag gjort tidigare (Diskussion)

Om du vill få inspiration till fler frågor kan du gärna besöka vår hemsida.

Avslut

Avsluta vidareutbildningen med att sammanfatta vad som gjorts, be deltagarna fylla i och lämna in utvärderingar samt samla in mejladresser om du har för avsikt att skicka ut länkar till blogginlägg, debattartiklar eller svar på skrivelser som deltagarna har sammanställt.

Länkkärlek

- Ge deltagarna mejladresser och kontaktuppgifter till lokala organisationer om de vill veta mer eller engagera sig
- Uppmärksamma deltagarna på Sveriges Konsumenter www.sverigeskonsumenter.se (ideell organisation) och konsumentverket www.konsumentverket.se (myndighet) om de vill hitta mer information om konsumentfrågor och rättigheter

Exempel från tidigare utbildningar

I **Strömsund** ville deltagarna påverka busstrafiken som går för sällan, att det inte finns något att göra när man väntar på bussen, att skolmaten inte är god och driva igenom bygget av en ny, större sporthall. Deltagarna bestämde sig för att starta ett ungdomsråd och i samarbete med lokalpolitiker har de startat Strömsunds ungdomsråd.

I **Trelleborg** delade deltagarna in sig i grupper och jobbade med olika frågor. Några gjorde en undersökning om vad invånarna i Trelleborg tycker om de löst springande hönsen som finns på stadens gator. En annan grupp jämförde innehållet i köpt mat med vad det står i kokböcker att recepten innehåller.

På Sankt Birgittas Folkhögskola i **Stockholm** gjorde en grupp en konsumentundersökning om SL:s priser och vad lokaltrafikkonsumenter tycker om renlighet och punktlighet kring tunnelbanan. Vi pratade även integration och påverkan med Gulan Avci från Folkpartiet och Åsa Jernberg från Miljöpartiet.

Att göra

1. Boka lokal
2. Bjuda in deltagare
3. Bjuda in politiker
4. Förbereda workshop
5. Förbereda påverkansarbete/övningar
6. Förbereda politikersamtal

Praktiska verktyg

- Utvärdering vidareutbildning
- Intyg vidareutbildning
- Interaktiva workshopövningar (tillgängliga via www.sverigeskonsumenter.se)

Fler goda tips – sammanfattade

Några goda tips inför vidareutbildningen

- Var tydlig med syftet och vad som förväntas av deltagarna
- Håll det informellt och lättamt!
- Gör inte uppgiften för stor – att skriva en hel debattartikel kan vara en för stor uppgift, speciellt om den bygger på att en konsumentundersökning görs först. Kanske kan det räcka med ett blogginlägg eller en insändare i lokaltidningen som första steg
- En uppgift räcker per person eller grupp, de varken hinner eller orkar med fler även om de är engagerade
- Försök att hålla samtalet med politiker på en lagom nivå, d.v.s. pressa inte deltagarna till att komma med frågor och åsikter om de inte vet vad de ska säga, men prata inte heller över huvudet på dem
- Erbjud alla deltagare som slutför vidareutbildningen ett intyg som visar innehållet i utbildningen
- Bjud gärna på något att äta, en lätt middag eller fika för att hålla energin uppe

Det är inte slut riktigt än

Efter Upptäckardagens genomförande finns det fortfarande några saker kvar att avsluta: utvärderingarna behöver sammanställas, resultaten ska återkopplas till de medverkande samt eventuella skrivelser, debattartiklar eller planerade aktiviteter bör följas upp.

- Utvärdera
- Dela med dig av resultaten

Utvärdera

Gör en sammanställning av utvärderingarna för att få en bild av vad deltagarna tyckte. Skicka ut resultatet till föreläsare, utställare och politiker som deltagit. Använd gärna vår utvärderingsmall till utvärderingarna i avsnittet praktiska verktyg.

Dela med dig av resultaten

- Skicka ut länkar till deltagarna till debattartiklar och blogginlägg som publicerats eller svar på skrivelser som kommit in.
- Skriv gärna om era upplevelser: www.facebook.com/sverigeskonsumenter
- Om du som anordnar en Upptäckardag skulle hitta nya bra metoder, hör av dig och berätta för oss. Tillsammans kan vi komma fram till de bästa metoderna för att nå våra deltagare och stärka unga konsumenter. Skicka gärna feedback och frågor till: info@sverigeskonsumenter.se

Praktiska verktyg

I det här avsnittet har vi samlat olika mallar, listor, brev, lathundar och övningar som vi tycker underlättar arbetet både inför och under själva dagen. På vår hemsida hittar du dokumenten i nedladdningsbart format så att du enkelt kan anpassa dem efter förutsättningarna för din Upptäckardag.

- Lathund "Att göra" s. 12
- Checklista bokningar s. 13
- Inbjudan till Upptäckardag - deltagare s. 13
- Mallar inbjudan till Upptäckardag
  - » konsumentvägledare s. 14
  - » budget- och skuldrådgivare s. 15
  - » medverkare Torget s. 16
  - » skola s. 17
- Schema A3 (mall) s. 18
- Schema A4 till föreläsare (mall) s. 19
- Informationsbrev till bokade medverkare (mall) s. 20
- Utvärdering grundutbildning (mall) s. 21
- Utvärdering vidareutbildning (mall) s. 24
- Intyg vidareutbildning s. 26
- Packlista s. 28

Bilaga 1, Lathund "Att göra"

Tid	Aktivitet	Utfört (datum)	Resultat -bokade ja/nej
6 månader innan	Skicka ut intresseförfrågan till skolor, Arbetsförmedling eller andra intressanta samarbetsparter för att hitta deltagare och lokal att vara i.		
	Skicka ut intresseförfrågan till konsumentvägledare samt budget- och skuldrådgivare.		
5 månader innan	Undersök vilken teknisk utrustning som finns i lokalerna ex. wi-fi, projektor, whiteboard, dator. (föreläsarna behöver veta vilken teknik de har tillgång till för att kunna planera sina föreläsningar)		
	Undersök vilka medverkare som finns lokalt som skulle kunna vara intressanta att ha med på Torget. Gör en kontaktlista.		
4 månader innan	När lokal, deltagare samt konsumentvägledare, budget och skuldrådgivare är bokade är det dags att skicka ut intresseförfrågan till de medverkare som du gärna vill ska komma och föreläsa eller ställa ut på Torget.		
2 månader innan	Följ upp alla kontakter med skola och medverkare och bekräfta att alla fortfarande är intresserade och bokade för dagen.		
	Sammanställ en kontaktlista med alla medverkare.		
	Beställ fika till deltagare och medverkare.		
1 månad innan	Förbered utvärderingar		
	Bestäm ordningen på grupperna och passen		
	Gör A3 schema att sätta upp i lokalerna, ett till varje "klassrum", två till Torget. (se mall)		
	Gör A4 schema till föreläsarna (se mall)		
2 veckor innan	Skicka ut ett informationsbrev till alla medverkare med kontaktuppgifter, information om tid och plats, samt		

Bilaga 2, checklista bokningar

Tips på ett användbart dokument för att hålla reda på alla kontakter och svar!
Kopiera tabellen och klistra in i ett excelark för enklare redigering.

CHECKLISTA BOKNINGAR									
	Namn	Kontaktperson	Telefonnummer	Mejl	Webb/Övrigt	Kontaktad - datum	Svar	Bokad	Övrigt
Lokal /Skola									
Konsumentrådgivare									
Budget- och skuldrådgivare									
Workshopledare/föreläsare valfritt ämne									
Minimässan Torget									
Samarbetspartner 1									
Samarbetspartner 2									
Samarbetspartner 3									
Samarbetspartner 4									
Fika									

Bilaga 3, Inbjudan deltagare

Inbjudan

Utbildning i konsumentmakt

HUDIKSVALL 12 MARS

Den 12 mars anordnas en Upptäckardag på Bromangymnasiet i Hudiksvall.

En av tio unga har någon gång köpt något som de trodde var gratis och väldigt få klagar eller lämnar tillbaka trasiga varor. Vad gäller egentligen när du köper saker? Vilka rättigheter har du? Och hur kan din konsumtion bidra till att göra världen lite bättre?

På Upptäckardagen får du koll på dina rättigheter. Du kan spara mycket pengar på att kräva dina rättigheter och du kan påverka företag genom din konsumtion. Konsumentmakt på riktigt!

Var?	Bromangymnasiet		
När?	12/3 kl 09:00 – 15:30	Grundutbildning	
	12/3 kl 16:00 – 19:30	Vidareutbildning	

Lär dig mer!

Under eftermiddagen den 12 mars bjuder vi på mat, skapar diskussioner om de frågor som väcktes under dagen och hjälps åt att förändra det du stör dig på. Träffa lokalpolitiker och **påverka direkt!** Utbildningen är självklart helt gratis.

Alla är välkomna 12/3 16:00-19:30!

Går du både grundutbildningen och fördjupningsutbildningen får du ett intyg på vad du lärt dig om konsumenträttigheter, privatekonomi och påverkan. **Ett sådant intyg på att du har gått utbildningen är väldigt bra att ha med i ditt CV när du söker jobb.**

Utbildning
=
Intyg till ditt CV!

För mer information, mejla eller ring [\[dina kontaktuppgifter\]](#)

Bilaga 4, inbjudan konsumentvägledare

Hej!

Jag heter (Förnamn Efternamn) och arbetar på/som (xxxxxxx). Det här mejlet är en inbjudan att medverka i en temadag för att på ett aktivt och engagerande sätt utbilda (gymnasie)elever i konsumenträtt, privatekonomi, hållbar konsumtion och konsumentmakt. Jag håller på att planera dagen och skulle väldigt gärna vilja samarbeta med dig/er!

Temadagen är framtagen av Sveriges Konsumenter och den kallas för Upptäckardag, för att ett av de yttersta målen är att den ska vara interaktiv, praktisk och upplevelsebaserad. Upptäckardagen bygger på tanken att det som en deltagare får ”göra” eller uppleva är lättare att komma ihåg än att bara intesivläsa till ett prov. Upptäckardagen ska bidra till att deltagarna får nycklar till hur de kan påverka samhället och sin vardag. Tanken med dagen är att den ska skapa varaktiga relationer mellan unga, konsumentvägledare, politiker och ideella organisationer. Vi vill inte bara utbilda unga i konsumenträttigheter utan även öka deras möjlighet att påverka lokalt och inspirera dem till att vara aktiva användare av konsumentrådgivning och andra samhällsfunktioner. Syftet är att deltagarna efter Upptäckardagen ska ha med sig konkreta tips och idéer på hur de kan påverka sin egen vardag med enkla medel. Det kan handla om alltifrån hur och när de kan reklamera en vara, hur de kommer i kontakt med konsumentvägledaren i kommunen, hur de kan söka om pengar för ett projekt, hur de för fram sina åsikter i en insändare i tidningen eller hur de kan ge en t-shirt ett nytt liv.

Upptäckardagen bygger på ett koncept bestående av olika delar som deltagarna roterar mellan. De olika delarna är:

Konsumentvägledning – konsumenträtt

Budget och skuldrådgivning – privatekonomi, hur undvika skuld, ”hushållskretslopp”

Workshop i konsumentmakt - hur påverka och förändra?

Minimässan Torget – med lokala organisationer och initiativ som arbetar med hållbarhet, re-design, återbruk, säkerhet på nätet, eller projektstöd till unga

Passen pågår samtidigt och deltagarna är uppdelade i fyra grupper som roterar mellan passen under dagen.

En av grundstenarna i dagen är utbildningen i konsumenträtt och det skulle därför vara fantastiskt om du och dina kollegor skulle vilja vara med och utbilda deltagarna på Upptäckardagen i (stad).

Tidsmässigt handlar det om (exempelvis fyra föreläsningar á 45 minuter)

Tid: kl.xx till xxx

Datum:

Plats:

Har du/ni frågor eller funderingar kring genomförande eller upplägg så är du välkommen att ring eller mejla mig, så ska jag försöka svara efter bästa förmåga!

Hälsningar,

Hej!

Jag heter (Förnamn Efternamn) och arbetar på/som (xxxxxxx). Det här mejlet är en inbjudan att medverka i en temadag för att på ett aktivt och engagerande sätt utbilda (gymnasie)elever i konsumenträtt, privatekonomi, hållbar konsumtion och konsumentmakt. Dagen är planerad att genomföras den (datum) på (skola/verksamhet, stad).

Temadagen är framtagen av Sveriges Konsumenter och den kallas för Upptäckardag, för att ett av de yttersta målen är att den ska vara interaktiv, praktisk och upplevelsebaserad. Upptäckardagen bygger på tanken att det som en deltagare får ”göra” eller uppleva är lättare att komma ihåg än att bara intensivt läsa till ett prov. Upptäckardagen ska bidra till att deltagarna får nycklar till hur de kan påverka samhället och sin vardag. Tanken är att inte bara utbilda unga i konsumenträttigheter och privatekonomi utan även öka deras möjlighet att påverka lokalt och inspirera dem till att vara aktiva användare av rådgivning och andra samhällsfunktioner.

Upptäckardagen bygger på ett koncept bestående av olika delar som deltagarna roterar mellan. De olika delarna är:

Konsumentvägledning – konsumenträtt

Budget- och skuldrådgivning – privatekonomi, hur undvika skuld, ”hushållskretslopp”

Workshop i konsumentmakt - hur påverka och förändra

Minimässan Torget – med lokala organisationer och initiativ som arbetar med hållbarhet, re-design, återbruk, säkerhet på nätet, eller projektstöd till unga

Passen pågår samtidigt och deltagarna är uppdelade i fyra grupper som roterar mellan passen under dagen.

Vi tror att ett samarbete med budget- och skuldrådgivare är viktigt, då många av dessa unga snart ska ut i vuxenlivet, med allt var det innebär med egen bostad, lån och ökade kostnader. Under dagen deltar eleverna i fyra olika pass - (skriv in de pass som du planerar för dagen exempelvis: konsumentvägledare, budget och skuldrådgivare, en workshop i konsumentmakt samt en minimässa med representanter från olika organisationer, ofta med fokus på hållbar konsumtion). Alla passen pågår samtidigt och deltagarna är uppdelade i fyra grupper som roterar mellan passen under dagen.

Tidsmässigt handlar det om (exempelvis fyra föreläsningar á 45 minuter)

Tid: kl. xx till xxx

Datum:

Plats:

Hoppas att någon från budget och skuld har möjlighet att vara med och genomföra dagen!

Det går fint att ringa eller mejla mig för vidare information om upplägg och genomförande.

Hälsningar,

Bilaga 6, inbjudan medverkare Torget

Hej!

Jag heter (Förnamn Efternamn) och jobbar på/som (xxxx xxxxx). Det här mejlet får ni för att jag tror att ni kan ha ett intresse av att delta i den temadag, Upptäckardag, som jag planerar att genomföra den (datum, månad) på (skola) i (stad).

Upptäckardagen genomförs i samarbete med den lokala konsumentvägledningen, budget- och skuldrådgivningen, skolor, satsningar för arbetslösa och lokala organisationer. Vi vill med dagen skapa varaktiga relationer mellan unga, konsumentvägledare, politiker och ideella organisationer. Vi vill inte bara utbilda unga i konsumenträttigheter utan även öka deras möjlighet att påverka lokalt och inspirera dem till att vara aktiva användare av konsumentrådgivning och andra samhällsfunktioner.

Upptäckardagen bygger på ett koncept bestående av olika delar som deltagarna roterar mellan. De olika delarna är:

Konsumentvägledning – konsumenträtt

Budget- och skuldrådgivning – privatekonomi, hur undvika skuld, "hushållskretslopp"

Workshop i konsumentmakt - hur påverka och förändra

Minimässan Torget – med lokala organisationer och initiativ som arbetar exempelvis med hållbarhet, re-design, återbruk, säkerhet på nätet, eller projektstöd till unga

Torget är den mest interaktiva delen av Upptäckardagen. Där vill vi gärna att lokala organisationer kan ge deltagarna praktiska tips, pepp, stöd och inspiration till vad som finns att göra i den egna staden, hur en kan handla miljömedvetet, få tips på hur en kan leva mer hållbart genom återbruk, re-design eller liknande. Det är på detta pass som vi skulle vilja att någon från er verksamhet är med. Alla passen pågår samtidigt och deltagarna är uppdelade i fyra grupper som roterar mellan passen under dagen.

Vi vill att deltagarna, efter att ha deltagit i Upptäckardagen, ska ha med sig konkreta tips och redan under dagen få hjälp med sina idéer. Därför ligger fokus på Torget just på praktik och görande.

Tidigare aktiviteter på Torget har:

Återvunnit material från industrier tillsammans med återskaparna.

Räddat gamla t-shirts med Ekoguiden

Undersökt vem som ser en på nätet och vilken slags reklam som riktar sig till vem på

Facebook med Sveriges Konsumenter

Spelat märknings-memory med Hållbar Utveckling Skåne

Diskuterat projektidéer och finansiering med Leader Sjuhärad och La Source

Jag undrar om någon från (namnet på verksamheten) skulle vara intresserad av att medverka i Upptäckardagen med en aktivitet på den del som vi kallar Torget? Det får gärna vara en interaktiv aktivitet där eleverna får testa på att göra något praktiskt, dock har deltagarna (bara ca 15 min) på varje aktivitet på Torget så det får vara ett "smakprov"!

Datum:

Plats:

Tid: kl. xx till xx

Antal deltagare:

Har du frågor eller funderingar kring genomförande eller upplägg så är du välkommen att ring eller mejla mig, så ska jag försöka svara efter bästa förmåga!

Hälsningar,

Hej!

Jag heter (Förnamn Efternamn) och arbetar på/som (xxxxxxx). Det här mejlet är en inbjudan att medverka i en temadag för att på ett aktivt och engagerande sätt utbilda (gymnasie)elever i konsumenträtt, privatekonomi, hållbar konsumtion och konsumentmakt. Jag håller på att planera dagen och skulle väldigt gärna vilja samarbeta med dig/er!

Temadagen är framtagen av Sveriges Konsumenter och den kallas för Upptäckardag, för att ett av de yttersta målen är att den ska vara interaktiv, praktisk och upplevelsebaserad. Upptäckardagen bygger på tanken att det som en deltagare får ”göra” eller uppleva är lättare att komma ihåg än att bara intesivläsa till ett prov. Upptäckardagen ska bidra till att deltagarna får nycklar till hur de kan påverka samhället och sin vardag.

Upptäckardagen bygger på ett koncept bestående av olika delar som deltagarna roterar mellan. De olika delarna är:

Konsumentvägledning – konsumenträtt

Budget och skuldrådgivning – privatekonomi, hur undvika skuld, ”hushållskretslopp”

Workshop – konsumentmakt, hur kan man påverka och förändra

Minimässan Torget – med lokala organisationer och initiativ som arbetar med hållbarhet, re-design, återbruk, säkerhet på nätet, eller projektstöd till unga

Passen pågår samtidigt och deltagarna är uppdelade i fyra grupper som roterar mellan passen under dagen. Ett lagom antal deltagare för dagen är 60-100 personer för att få lagom storlek på de roterande grupperna.

Tanken med dagen är att den ska skapa varaktiga relationer mellan unga, konsumentvägledare, politiker och ideella organisationer. Vi vill inte bara utbilda unga i konsumenträttigheter utan även öka deras möjlighet att påverka lokalt och inspirera dem till att vara aktiva användare av konsumentrådgivning och andra samhällsfunktioner. Syftet är att deltagarna efter Upptäckardagen ska ha med sig konkreta tips och idéer på hur de kan påverka sin egen vardag med enkla medel. Det kan handla om alltifrån hur och när de kan reklamera en vara, hur de kommer i kontakt med konsumentvägledaren i kommunen, hur de kan söka om pengar för ett projekt, hur de för fram sina åsikter i en insändare i tidningen eller hur de kan ge en t-shirt ett nytt liv.

Sveriges Konsumenter som tagit fram modellen för dagen har genomfört ett tjugotal Upptäckardagar runt om i Sverige och reaktionerna har varit positiva. Många av deltagarna säger att ”varför har ingen berättat det här tidigare?”

Det skulle vara fantastiskt roligt att få anordna en Upptäckardag i samarbete med er verksamhet.

Har du/ni frågor eller funderingar kring genomförande eller upplägg så är du välkommen att ring eller mejla mig, så ska jag försöka svara efter bästa förmåga!

Hälsningar,

SCHEMA

09:00 – 09:30	INTRO och FIKA
09:30 – 10:15	PASS 1
10:30 – 11:15	PASS 2
11:15 – 12:15	LUNCH
12:15 – 13:00	PASS 3
13:15 – 14:00	PASS 4
14:05 – 14:20	AVSLUT

SCHEMA Upptäckardag Piteå

09:30   *UPPSTART OCH INFO*

10.00 – 10:30   INTRO och FIKA

10:30 – 11:30   PASS

11:30 – 12:30   LUNCH

12:30 – 13:30   PASS

13:45 – 14:45   PASS

14:45 – 15:15   UTVÄRDERING

Jag är i rum: _____

Jag ska skicka vidare deltagarna till:

_____

Upptäckardag i Växjö

Hej!

Nu börjar det dra ihop sig inför Upptäckardagen med bara två veckor kvar. Här kommer som utlovat lite information om tider och kontaktuppgifter inför dagen.

Det är bra om vi kan samlas kl.08:45 på Växjö Praktiska så att ni får tid att komma i ordning i lokalerna. Klockan 09:15 börjar den gemensamma introduktionen för eleverna. I slutet av den kommer vi att dela in eleverna i grupper och be dem att följa respektive föreläsare till första passet. Ni kommer att få ett schema där det står till vilken föreläsare ni ska skicka vidare grupperna till.

LUNCH: Vi bjuder alla föreläsare och medverkare på lunch.

Tiderna för dagen:

08.45 – 09.15 Samling för alla som ska medverka under dagen

09.15 - 09.45 Introduktion och fika

09.45 – 10.30 Första omgången med aktiviteter

10.30 – 10.45 Rast

10.45 – 11.30 Andra omgången med aktiviteter

11.30 – 12.30 LUNCH

12.30 – 13.15 Tredje omgången med aktiviteter

13.15 – 13.30 Rast

13.30 – 14.15 Fjärde omgången med aktiviteter

14.15 – 14.45 Gemensam avslutning och utvärdering

Kontaktuppgifter

Namn Efternamn – Organisation/verksamhet

Tel:

Besöksadressen till Växjö Praktiska är:

Det finns parkering utanför skolan, parkeringstillstånd går att få via receptionen.

Vi ser framemot att träffa er alla och samarbeta för en spännande dag!

Hälsningar,

UTVÄRDERING UPPTÄCKARDAG

Jag är
Tjej
Kille
Annat

Född: _____

Vad hoppas du mest på att lära dig på Upptäckardagen?

Ringa in det svar som bäst stämmer in på påståendena nedan.

Pass: Workshop "mer konsumentmakt"

1. Jag har lärt mig något jag inte visste tidigare
2. Språket och nivån på passet var rätt för mig
3. Det här minns jag särskilt:

Inte alls	Lite	Mycket	Väldigt mycket	Ingen åsikt
1	2	3	4	
1	2	3	4	

.....
.....

Pass: Konsumentvägledning om konsumenträttigheter

1. Jag har lärt mig något jag inte visste tidigare
2. Språket och nivån på passet var rätt för mig
3. Det här minns jag särskilt:

Inte alls	Lite	Mycket	Väldigt mycket	Ingen åsikt
1	2	3	4	
1	2	3	4	

.....
.....

Pass: Budget- och skuldrådgivning om privatekonomi

1. Jag har lärt mig något jag inte visste tidigare
2. Språket och nivån på passet var rätt för mig
3. Det här minns jag särskilt:

Inte alls	Lite	Mycket	Väldigt mycket	Ingen åsikt
1	2	3	4	
1	2	3	4	

.....
.....

TORGET

Vad tyckte du om torget?
Kryssa i rutorna efter vilket ansikte som stämmer
bäst överens med din upplevelse!

Bra/
Jag lärde mig
mycket

Sådär/
Jag lärde mig
något

Tråkigt/
Jag lärde mig
inget

❖ NAMN PÅ AKTIVITET	☐	☐	☐
❖ NAMN PÅ AKTIVITET	☐	☐	☐
❖ NAMN PÅ AKTIVITET	☐	☐	☐

Vad har jag lärt mig? (OBS! Ändra frågorna så att det passar innehållet i dagen)

Ringa in det svar som bäst stämmer in på påståendena nedan. Svara gärna även på de områden du inte känner att vi har pratat om direkt.

	Fråga	Svar:				
		Inte alls	Lite	Mycket	Väldigt mycket	Ingen åsikt
1	Jag har lärt mig mer om hur reklam och marknadsföring påverkar mig	1	2	3	4	
Exempel:						
2	Jag har lärt mig mer om vilka rättigheter jag har som konsument	1	2	3	4	
Exempel:						
3	Jag har lärt mig mer om mina digitala rättigheter och hur jag kan skydda min integritet på internet	1	2	3	4	
Exempel:						
4	Jag har lärt mig mer om hur jag kan handla miljövänligt och hållbart	1	2	3	4	
Exempel:						
5	Jag har lärt mig mer om hälsa, livsmedel och livsstil	1	2	3	4	
Exempel:						

Övrigt

	Fråga	Svar:				
		Inte alls	Lite	Mycket	Väldigt mycket	Ingen åsikt
A	Jag har lärt mig det jag hoppades lära mig	1	2	3	4	
B	Jag har lärt mig mer om hur jag kan påverka med min konsumentmakt	1	2	3	4	
C	Det har varit lätt att hänga med under dagen	1	2	3	4	

UTVÄRDERING VIDAREUTBILDNING

Jag är
Tjej
Kille
Annat

Född: _____

Vad hoppas du mest på att lära dig på vidareutbildningen?

Ringa in det svar som bäst stämmer in på påståendena nedan.

(Namn på aktivitet ex: #jagvissteinte-spelet)

Inte alls	Lite	Mycket	Väldigt mycket	Ingen åsikt
1	2	3	4	
1	2	3	4	

1. Jag har lärt mig något jag inte visste tidigare
2. Jag kommer använda mig av kunskapen
3. Det här minns jag särskilt:

.....
.....

(Namn på aktivitet: ex samtal med politiker)

Inte alls	Lite	Mycket	Väldigt mycket	Ingen åsikt
1	2	3	4	
1	2	3	4	

1. Jag har lärt mig något jag inte visste tidigare
2. Jag kommer använda mig av kunskapen
3. Det här minns jag särskilt:

.....
.....

(Namn på aktivitet)

Inte alls	Lite	Mycket	Väldigt mycket	Ingen åsikt
1	2	3	4	
1	2	3	4	

1. Jag har lärt mig något jag inte visste tidigare
2. Jag kommer använda mig av kunskapen
3. Det här minns jag särskilt:

.....
.....

Vad har jag lärt mig?

Här får du gärna ge kommentarer och synpunkter på vad som varit bra och/eller vad som kan bli bättre.

Kommentar:

Övrigt

	Fråga	Svar:				
		<i>Inte alls</i>	<i>Lite</i>	<i>Mycket</i>	<i>Väldigt mycket</i>	<i>Ingen åsikt</i>
A	Jag har lärt mig det jag hoppades lära mig	1	2	3	4	
B	Jag har lärt mig mer om hur jag kan påverka med min konsumentmakt	1	2	3	4	
C	Det har varit lätt att hänga med under dagen	1	2	3	4	

**Sveriges
Konsumenter**
THE SWEDISH CONSUMERS' ASSOCIATION

Intyg

Härmed intygas att:

Namn Efternamn

*har deltagit i en utbildning i konsumenträtt, påverkan och
konsumentaktivism*

den xx-xx månad 2014

i ort

Utbildningen ingår i projektet "Ingen blåser mig!" som är Sveriges Konsumenters stora ungdomssatsning och finansieras av Allmänna Arvsfonden.

*För Sveriges Konsumenter
XX/XX 2014*

*Namn Efternamn
Utbildningskoordinator*

Sida 1 av 2

Om utbildningen

Projektet *Ingen blåser mig!* anordnar så kallade Upptäckardagar på där deltagarna under en heldag får lära sig mer om konsumentmakt. Under det treåriga projektets ska gymnasieungdomar i skolor på minst 20 orter besökas. Upptäckardagen är utformad genom ett antal föreläsningsspass varvat med en minimässa där aktiviteterna är av en mer interaktiv prova-på-karaktär.

Innehavaren av detta intyg har förutom att delta på en Upptäckardag, även deltagit på den vidareutbildning som hållits i anslutning till dagen. På vidareutbildningen har delar av Upptäckardagens teman fördjupats. Deltagare har lärt sig mer om praktiskt påverkansarbete och också utfört aktiviteter i praktiken, så som att tala med politiker.

De ungdomar som deltar får lära sig hur man som konsument kan påverka och demonstrera sin konsumentmakt med hjälp av olika verktyg såsom politisk påverkan, media samt genom olika former av laglig aktivism. Delar i utbildningen har varit:

- Konsumenträtt och privatekonomi – konsumentvägledare berättar om vilka rättigheter och skyldigheter som gäller vid köp
- Konsumentmakt och aktivism – vilka verktyg en som konsument har för att nyttja sin konsumentmakt
- Påverkan – politiskt och genom konsumtion
- Miljö och hållbarhetsfrågor – kring konsumtion, t.ex. rättvis handel
- Digitala rättigheter, reklam och integritet – om information på sociala medier som Facebook

Kom ihåg!

Kontaktlista till alla medverkare

Schema A4 till medverkare

Schema A3

Skyltar till rummen

Utvärderingar

Pennor

Whiteboardpennor

Tejp/Häftmassa

Sax

Extra papper

Post-it

Dator (adapter till projektor)

Kamera

Övrigt:

